

Warszawa, dnia 19 czerwca 2013 r.

PG VIII TK 16/13
(P 5/13)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCELARIA	
wpl. dnia	19. 06. 2013
L.dz.	L. zał.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z pytaniem prawnym Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie II Wydział Cywilny z dnia 29 stycznia 2013 r.:

– czy art. 328 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) w zakresie, w jakim pomija możliwość skutecznego złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku przed jego ogłoszeniem, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

– na podstawie art. 33 w związku z art. 27 pkt 5 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym

(Dz. U. Nr 102 poz. 643 ze zm.), z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. akt _____, Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie Wydział II Cywilny (dalej: Sąd pytający) zwrócił się z pytaniem prawnym – czy art. 328 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim pomija możliwość skutecznego złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku przed jego ogłoszeniem, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Prawnokonstytucyjne wątpliwości Sądu pytającego, co do zaskarżonego przepisu art. 328 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., powstały w trakcie postępowania prowadzonego pod sygn. akt _____ z powództwa B _____ B. _____ przeciwko Skarbowi Państwa – Komendzie Rejonowej Policji W _____ i Komendzie Rejonowej Policji W _____ o zapłatę zadośćuczynienia.

Powód na rozprawie w dniu _____ grudnia 2012 r., po ogłoszeniu w jego obecności postanowienia Sądu o odroczeniu ogłoszenia wyroku do dnia _____ grudnia 2012 r., złożył pisemny wniosek o „przesłanie wyroku z uzasadnieniem pocztą do domu” (str. 1 uzasadnienia pytania prawnego). Wyrokiem z dnia _____ grudnia 2012 r. Sąd pytający rozstrzygnął sprawę co do meritum żądania pozwu. Sposobu rozstrzygnięcia nie podano w treści pytania prawnego.

Sąd pytający podnosi, że w świetle jednolitego orzecznictwa Sądu Najwyższego, złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku przed jego ogłoszeniem jest prawnie nieskuteczne (*vide*: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 r., III CZ 39/12, niepubl.; postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., sygn. V CZ 170/11, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2002 r., sygn. I CZ 115/02, niepubl.; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1989 r., III CZP 67/89, OSP 1990/9/326). Stanowisko to wynikać ma z brzmienia art. 328 zadanie pierwsze k.p.c., który stwarza uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia wyroku, ale wyłącznie w okresie 7 dni od ogłoszenia wyroku. W przedstawionej sytuacji, zdaniem Sądu pytającego, konieczne staje się rozpatrzenie wniosku złożonego przed ogłoszeniem wyroku. Jak podniesiono, przepis art. 328 § 1 k.p.c. zawiera normę, która zostanie uwzględniona przy rozpoznaniu wniosku powoda, co zdaniem Sądu pytającego oznacza spełnienie przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego wynikającej z art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym.

Sąd pytający wyraża wątpliwość co do zgodności art. 328 § 1 k.p.c. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim przepis ten pomija możliwość skutecznego złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku przed jego ogłoszeniem. W jego ocenie, zasada składania wniosku o uzasadnienie wyroku dopiero po jego ogłoszeniu nie odpowiada konstytucyjnemu wymaganiu ukształtowania sprawiedliwej procedury sądowej, gdyż „przepisy postępowania nie powinny zawierać norm stanowiących pułapki, niczym nieuzasadnione wymagania i warunki, którym niesprostanie wyklucza lub w sposób istotny ogranicza realizację przez stronę jej procesowych uprawnień” (str. 4 uzasadnienia pytania). Ustanowienie terminu początkowego na złożenie wniosku o uzasadnienie, który biegnie od chwili ogłoszenia wyroku, zdaniem Sądu pytającego, prowadzi do naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji, ponieważ „ograniczenie wynikające z przyjęcia tego rodzaju rozwiązania nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia” (str. 5 uzasadnienia pytania).

Postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu, z następujących powodów.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że kontrola konstytucyjności nie ma jednolitego charakteru we wszystkich wypadkach. Odmienne są przesłanki podmiotowe i przedmiotowe przeprowadzenia tej kontroli, w zależności od tego, czy chodzi o kontrolę abstrakcyjną przepisu prawnego (wniosek), czy też tzw. kontrolę konkretną (pytanie prawne, skarga konstytucyjna). W przypadku pytania prawnego kontrola konstytucyjna dotyczy tego przepisu prawnego, który jest sądowi potrzebny do rozstrzygnięcia sprawy toczącej się przed sądem. Dlatego sąd, mając wątpliwości co do zgodności z Konstytucją przepisu prawnego, który zamierza zastosować we wspomnianej konkretnej sprawie, pyta Trybunał Konstytucyjny o jego zgodność z Konstytucją. Od odpowiedzi na to pytanie musi zależeć rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed sądem (*vide*: wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 maja 2012 r., sygn. akt P 11/10, OTK ZU nr 50/5/A/2012).

Zgodnie z art. 193 Konstytucji oraz art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na to pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Cechą istotną pytania prawnego jest więc jego ścisły związek z toczącym się postępowaniem w konkretnej sprawie. Ten funkcjonalny związek z konkretną sprawą tocząca się przed sądem jest przesłanką konieczną do wszczęcia i prowadzenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie inicjowanej pytaniem prawnym. Przedstawienie Trybunałowi przez sąd pytania prawnego jest formalnie możliwe od momentu wszczęcia postępowania sądowego aż do jego prawomocnego zakończenia. Pytanie prawne winno spełniać przesłanki: 1) podmiotową, 2) przedmiotową oraz 3) funkcjonalną.

Przesłanka podmiotowa i przedmiotowa została w niniejszej sprawie spełniona, wątpliwości budzi natomiast spełnienie przesłanki funkcjonalnej.

W dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny wyjaśniał, że zależność między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed sądem jest oparta na odpowiedniej relacji między treścią kwestionowanego przepisu i stanem faktycznym sprawy, w związku z którą sąd przedstawił Trybunałowi pytanie prawne. Przedmiotem pytania prawnego może więc być tylko przepis mogący mieć wpływ na rozstrzygnięcie konkretnej sprawy, w związku z którą sąd przedstawił Trybunałowi pytanie prawne (*vide*: np. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 maja 2007 r., sygn. P 13/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 57 oraz wyroki: z dnia 17 lipca 2007 r., sygn. P 16/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 79; z dnia 23 października 2007 r., sygn. P 10/07, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 107; z dnia 20 grudnia 2007 r., sygn. P 39/06, OTK ZU nr 11/A/2007, poz. 161; z dnia 19 lutego 2008 r., sygn. P 49/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 5; z dnia 27 maja 2008 r., sygn. P 59/07, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 64 i z dnia 16 czerwca 2008 r., sygn. P 37/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 80).

Pytanie prawne postawione przez sąd Trybunałowi, kwestionujące określony przepis prawny, musi więc spełniać wymóg funkcjonalności wobec konkretnej sprawy toczącej się przed sądem (przesłanka funkcjonalna). Trybunał Konstytucyjny wyjaśniał w swoim orzecznictwie, że pytanie prawne musi spełniać wymóg (przesłankę) funkcjonalności, a na sądzie pytającym ciąży obowiązek wykazania i uzasadnienia funkcjonalności tego pytania, to znaczy, że sąd winien uzasadnić, iż odpowiedź na pytanie prawne dotyczące konstytucyjności (legalności) zakwestionowanego przepisu jest potrzebna dla rozstrzygnięcia sprawy przed nim zawisłej (*vide*: np. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z: dnia 29 marca 2000 r., sygn. P. 13/99, OTK ZU nr 2/2000, poz. 68; z dnia 10 października 2000 r., sygn. P. 10/00, OTK ZU nr 6/2000, poz. 195; z dnia 27 kwietnia 2004 r., sygn. P 16/03, OTK ZU nr 4/A/2004, poz. 36; z dnia 15 maja 2007 r., sygn. P 13/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 57 oraz wyrok z dnia 30 maja 2005 r., sygn. P 7/04, OTK ZU nr 5/A/2005, poz. 53). Trybunał

zwracał uwagę, że na treść konkretnego przepisu, a w konsekwencji na treść normy stosowanej przez sąd, składa się nie tylko literalne brzmienie zaskarżonego przepisu, ale także jego systemowe uwarunkowania oraz ukształtowana w tej materii linia orzecznicza (*vide*: np. postanowienie Trybunału z dnia 27 kwietnia 2004 r., sygn. P 16/03, OTK ZU nr 36/4A/2004).

Przepis art.328 § 1 k.p.c. zdanie pierwsze – brzmi następująco:

„Uzasadnienie wyroku sporządza się na żądanie strony, zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji wyroku, a w wypadku o którym mowa w art. 327 § 2 – od dnia doręczenia sentencji wyroku”.

Jak jednolicie przyjmuje się w judykaturze i literaturze przedmiotu „[w]niosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku może być złożony dopiero po ogłoszeniu sentencji wyroku. Składany jest w formie pisma procesowego [...]” (M. Jędrzejewska, K. Weitz, komentarz do art. 328 k.p.c. [w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz*. T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2009 LexisNexis, tom 2, str. 40; por. też postanowienie SN z dnia 15 września 2000 r., I PKN 406/00, *Monitor Prawniczy* 2001, nr 4, s. 214).

Sąd pytający nie przedstawił żadnego wyводу dotyczącego zależności między odpowiedzią na przedstawione pytanie a rozstrzygnięciem toczącej się przed nim sprawy cywilnej.

Sąd ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że wyrokiem z dnia grudnia 2012 r. merytorycznie rozstrzygnął zawisłą przed nim sprawę a konstytucyjne wątpliwości odnoszą się do przepisu o charakterze proceduralnym, na podstawie którego ma nastąpić rozstrzygnięcie następcze do rozstrzygnięcia głównego.

„Sprawą” w rozumieniu art. 193 Konstytucji oraz art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym jest rozpoznanie wniosku powoda o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku, złożonego przed jego ogłoszeniem. W taki bowiem sposób Sąd formułuje spełnienie przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego, domagając się kontroli konstytucyjności art. 328 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., w zakresie w jakim przepis ten pomija możliwość skutecznego złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku przed jego ogłoszeniem.

Przypomnieć wypada, że do wykazania związku pomiędzy orzeczeniem Trybunału a rozstrzyganą przez sąd sprawą – zgodnie z art. 32 ust. 3 ustawy o TK – zobowiązany jest sąd pytający. Trybunał Konstytucyjny przyjął że, „[s]ąd powinien określić, jakie skutki dla toczącego się postępowania wywrze ewentualne stwierdzenie, że przepis wskazany jako przedmiot pytania prawnego jest niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą” (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 września 2009 r., sygn. P 81/08, OTK ZU nr 8/A/2009, poz. 130).

Trybunał stwierdził, że choćby związek między pytaniem prawnym a sprawą rozpoznawaną przez sąd jawił się jako kwestia „oczywista i widoczna na pierwszy rzut oka, a zatem nie wymagająca dokładniejszego omówienia”, wymaganie określone w art. 32 ust. 3 ustawy i tak ma charakter bezwzględnie wiążący dla sądu oraz dla Trybunału Konstytucyjnego, a odejście od jego respektowania nie może stać się regułą. Oczywistym wydaje się, że spełnienie wymogu ustanowionego przez art. 32 ust. 3 ustawy o Trybunale nie może zasadzać się na powtórzeniu ogólnej formuły ustawowej. Nie może również polegać na ogólnym stwierdzeniu, że rozstrzygnięcie tej kwestii ma istotne znaczenie w przedmiotowej sprawie (*vide*: M. Wild, *Wymagania formalne pytań prawnych w praktyce orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2010, str. 25 i powołane tam

orzecznictwo m.in.: wyrok z dnia 7 listopada 2005 r., sygn. P 20/04, OTK ZU nr 10/A/2005, poz. 111).

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że art. 193 Konstytucji wyklucza możliwość inicjowania przez organy sądowe abstrakcyjnej kontroli konstytucyjności norm prawnych. Na gruncie obowiązującej Konstytucji pytanie prawne nie może abstrahować od sprawy, w związku z którą jest przedstawiane, i być traktowane przez sąd tylko jako „okazja” do zainicjowania postępowania przed Trybunałem. Tym bardziej, że przedstawienie pytania prawnego wstrzymuje rozpatrzenie indywidualnej sprawy, z którą do sądu zwróciła się jednostka. Z uwagi na jej prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji), pytania prawne powinny być przedstawiane tylko wtedy, gdy od odpowiedzi na nie zależy rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed sądem, a zatem sądy powinny korzystać z tej kompetencji roztropnie, po dokładnym przeanalizowaniu przesłanek dopuszczalności pytania prawnego oraz problemu konstytucyjnego. W przeciwnym razie przedstawianie pytań prawnych może faktycznie wypaczać cel, jakiemu służy ten tryb wszczęcia konkretnej kontroli norm przed Trybunałem Konstytucyjnym (*vide*: postanowienie z dnia 26 lipca 2012 r., sygn. P 17/12, OTK ZU nr 7/A/2012, poz. 95).

Z uzasadnienia pytania prawnego wynika, że powód złożył wniosek o uzasadnienie wyroku przed jego ogłoszeniem. Przy czym termin ogłoszenia wyroku był powodowi znany, albowiem był on obecny na posiedzeniu, na którym Sąd pytający odroczył ogłoszenie wyroku. Powód nie ponowił wniosku o sporządzenie uzasadnienia po ogłoszeniu wyroku – na co wskazuje Sąd pytający – a zatem miał świadomość, że pierwotnie złożony wniosek (przed ogłoszeniem wyroku) jest prawnie skuteczny.

Można przypuszczać, że powód oczekiwał na sporządzenie uzasadnienia, od doręczenia którego rozpocznie swój bieg termin do wniesienia apelacji. Tymczasem – zgodnie z art. 369 § 2 k.p.c. – brak wniosku o uzasadnienie wyroku w terminie tygodniowym od ogłoszenia jego sentencji powoduje, że termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia.

W sprawie rozpatrywanej przez Sąd pytający, wyrok wydany został w dniu 12 grudnia 2012 r., a zatem termin do wniesienia apelacji – teoretycznie – upłynął w dniu 19 stycznia 2013 r.

Sąd pytający, w dniu 29 stycznia 2013 r., wydał postanowienie o przedstawieniu Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego, przy czym Sąd nie wskazał, na jakim etapie postępowanie w rozpatrywanej sprawie się znajduje i czy zostało zawieszona.

Z przedstawionego stanu prawnego i faktycznego sprawy, na kanwie której przedstawione zostało pytanie prawne nie wynika, jakiemu celowi będzie służyło rozpoznanie wniosku powoda o sporządzenie uzasadnienia, złożonego przed ogłoszeniem wyroku. Sąd nie wykazał, czy w przypadku ewentualnego stwierdzenia niekonstytucyjności art. 329 § 1 zdanie pierwsze, w zaskarżonym zakresie, sporządzenie i doręczenie powodowi uzasadnienia przez Sąd pytający wpłynie znacząco na sytuację prawną powoda, w tym znaczeniu, czy będzie on miał możliwość wniesienia apelacji od wyroku, który ogłoszony został w dniu 12 grudnia 2012 r.

W konsekwencji uznać należy, iż przesłanka funkcjonalna pytania prawnego przedstawionego w niniejszej sprawie nie została spełniona. Sąd pytający nie wykazał w jaki sposób orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wpłynie na rozstrzygnięcie sprawy rozpatrywanej przez Sąd pytający. Sąd Okręgowy nie podał jak ukształtuje się sytuacja prawna powoda w przypadku,

gdy na skutek orzeczenia Trybunału uwzględni przedwcześnie złożony wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku.

Należy więc uznać, że postępowanie zainicjowane pytaniem prawnym Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie, dotyczące kwestionowania konstytucyjności art. 328 § 1 k.p.c. podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym – wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Z powyższych względów wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego
Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego